

Oslo kommune Helse- og velferdsetaten

Plan- og bygningsetaten
Avdeling for områdeutvikling

Bydel St. Hanshaugen Sentralarkivet		
Uoff. §	2 JUL 2008	Avskv.
Sak: 04/1601	Dok. 39	
Arkivkode 516.0		

Dato: 26. juni -2008

Deres 200806836-3
Linda Emilie Wernberg

Saksansv.: Tone Høysæter

Vår ref. (saksnr.): 200401508-6

Aktivkode: 269.1

Saksbehandler luftkvalitet: Susanne Lützenkirchen 23 48 31 17
Saksbehandler forurenset grunn: Gunlaug Engen 23 48 31 22

KIERSCHOWS GATE 9 GNR 220 BNR 50 SAMRÅDSINNSPILL

Helse- og velferdsetaten viser til e-post datert 16. juni 2008, og ønsker ikke å delta i Planforum. Nedenfor har vi gitt kommentarer og innspill til planen innenfor våre fagfelt.

I følge lov om helsetjenesten i kommunenes § 1-4, skal helsetjenesten "medvirke til at helsemessige hensyn blir ivarettatt i andre offentlige organer hvis virksomhet har betydning for helsetjenestens arbeid. Slik medvirkning skal skje blant annet gjennom råd og uttalelser og ved deltakelse i plan- og samarbeidsorganer som blir opprettet". Helse- og velferdsetaten uttaler seg som helsefaglig rådgiver.

Forurenset grunn

Planområdet ligger i et område der det generelt har vært mye potensielt forurensende virksomhet og trafikk. I slike områder finner man ofte svakt forurensede masser som ikke kan disponeres fritt.

Barnehage

Barn i barnehager vurderer vi som en spesielt utsatt gruppe med hensyn på forurenset grunn, fordi barna gjennom sin lek kommer i nærkontakt med jorda og kan få i seg eventuelle giftstoffer både gjennom hud og ved at de tar skitne fingre i munnen. På bakgrunn av funn av miljøgifter på områder uten spesiell mistanke om forurenset grunn, anbefaler Helse- og velferdsetaten at alle eiendommer hvor det skal etableres en barnehage, og eventuelt områder tiltenkt som barns lekeareal, undersøkes for grunnforurensning etter SFT-veileder TA2261¹ og TA2262.

Terrenginngrep

For prosjekt som innebærer terrenginngrep, gjelder kap. 2. *Opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider*, i forurensningsforskriften².

¹ Veileder for undersøkelse av jordforurensning i nye barnehager, TA2261/2007.

² Forskrift om begrensning av forurensning. Fastsatt av Miljøverndepartementet 01.06.2004 med virkning fra 01.07.2004.

Helse- og
velferdsetaten

Besøksadresse
Stenersgata 1D

Postadresse
Postboks 30 Sentrum
0101 OSLO

Telefon: 02 180
Telefaks: 23 48 30 99
Org.nr. 986 597 093

Radon

Undersøkelser i fire bydeler i Oslo viste at 13 % av de målte boligene hadde et innhold av radon over tiltaksverdi på 200 Bq/m³ luft (se www.nrpa.no). Radon i inneluft medfører helsefare, og Helse- og velferdsetaten anbefaler måling av radon i boliger, barnehager, skoler og arbeidslokaler i Oslo.

Luftkvalitet

Den foreslåtte barnehagen er så nær veiene at det trolig vil være overskridelser av nasjonale mål (*mye forurensset luft*) ved barnehagen og større deler av utendørs oppholdsarealet. Luftforurensningen avtar generelt med økende avstand fra vei, men skolehavetomta er spesielt utsatt siden det er sterkt trafikkerte veier på alle kanter. I tillegg vil det være generell bakgrunnsforurensning i området. Spesielt i vinterhalvåret vil det derfor til tider være *mye forurensset* luft fra veitrafikk ved barnehagen. Det betyr at astmatikere og personer med alvorlige hjerte- eller luftveislidelser bør unngå lengre opphold utendørs. I tillegg kan negative helseeffekter forekomme hos spesielt sårbare grupper som eldre, syke og barn.

Helse- og velferdsetaten anbefaler derfor at luftkvaliteten i planområdet undersøkes nærmere ved beregninger og vurderinger (evt. målinger) i planprosessen. Av helsemessige hensyn til barna bør luftkvaliteten ved barnehagen og på lekeplassen i det minste tilfredsstillende nasjonale mål.

I tillegg er det spesielt viktig å sikre tilfredsstillende inneklima ved å rense lufta som tilføres barnehagebygningen (jfr. TEK § 8-32.1).

Støyforhold og rekreasjon & nærmiljø

Noen vurderinger av støyforhold og rekreasjon & nærmiljø er gitt i brev til Bydel St. Hanshaugen datert 20. juli 2006. En kopi av brevet er vedlagt.

Med hilsen

Torkill Nordahl-Olsen
avdelingsdirektør

Kjell Sandaas
seksjonsleder

Vedlegg: Kopi av brev til Bydel St. Hanshaugen dater 20. juli 2006

Kopi: Bydel St. Hanshaugen

Oslo kommune
Helse- og velferdsetaten

Bydel St Hanshaugen
Serviceavdelingen

Dato: 20. juli 2006

Deres ref: 200401601-28

Vår ref:200401508-4

Saksansv.: Tone Høysæter

Arkivkode:269.1

Elin Løvseth

Saksbehandler luftkvalitet: Susanne Lützenkirchen 23 48 31 17

Saksbehandler forurensnet grunn: Tore Joranger 23 48 31 25

Saksbehandler støy og inneklima: Erling Rimstad 23 48 31 07

Saksbehandler rekreasjon og nærmiljø: Dag Yttri 23 48 31 23

MULIGHETSSTUDIE FOR GEITMYRA BARNEHAGE

HØRINGSUTTALELSE

Helse- og velferdsetaten viser til brev datert 30. juni 2006.

Nedenfor har vi gitt kommentarer og innspill til planen innenfor våre fagfelt.

I følge lov om helsetjenesten i kommunenes § 1-4, skal helsetjenesten ”medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt i andre offentlige organer hvis virksomhet har betydning for helsetjenestens arbeid. Slik medvirkning skal skje blant annet gjennom råd og uttalelser og ved deltakelse i plan- og samarbeidsorganer som blir opprettet”. Helse- og velferdsetaten uttaler seg som helsefaglig rådgiver.

Sammendrag

På grunn av lokaliseringen mellom tre sterkt trafikkerte veier er tomta spesielt utsatt for høy luftforurensning. Av helsemessige hensyn til barna, bør luftkvaliteten ved barnehagen i det minste tilfredsstillende nasjonal mål og luftkvaliteten bør derfor vurderes nærmere i planprosessen.

Anbefalt grenseverdi for lydnivåer fra trafikk overskrides med 5 - 15 dB, avhengig av avstand til veier. Nærmest veiene er overskridelsen så stor at det kreves betydelig støyskjerming. Bygninger parallelt med en vei vil kunne gi skjerming på innsiden, men det vil uansett være behov for skjerming av utendørs oppholdsarealer i forhold til støy fra veier på motsatt side av området.

Helse- og velferdsetaten mener at eventuell barnhage på Geitmyra bør underordne seg funksjonen som skolehage. Eventuell barnehage bør plasseres der den er i minst mulig konflikt med driften av skolehagen og eksisterende parkstruktur.

Helse- og
velferdsetaten

Besøksadresse
Stenersgata 1D

Postadresse
Postboks 30 Sentrum
0101 OSLO

Telefon: 02 180
Telefaks: 23 48 30 99
Org.nr. 986 597 093

Forurensset grunn

Registreringer

Helse- og velferdsetaten har pr. i dag ingen informasjon om påviste grunnforurensninger eller opplysninger om tidligere eller eksisterende virksomheter med potensiale for forurensning til grunnen, innenfor planområdet. Men tomten ligger i et område der det generelt har vært mye potensielt forurensende og trafikk. I slike områder finner man ofte svakt forurensede masser som ikke kan disponeres fritt og som overstiger SFTs normverdier for mest følsom arealbruk (byjord).

Barnehage

Barn i barnehager vurderer vi som en spesielt utsatt gruppe med hensyn på forurensset grunn, fordi barna gjennom sin lek kommer i nærkontakt med jorda og kan få i seg eventuelle giftstoffer både gjennom hud og ved at de tar skitne fingre i munnen. Helse- og velferdsetaten anbefaler at jorda på lekeområdet ikke overstiger følgende verdier: arsen 20 mg/kg, bly 100 mg/kg, kvikksølv 1 mg/kg og benso(a)pyren 0,5 mg/kg. Når det gjelder andre miljøgifter anbefaler vi at disse tilfredsstiller anbefalingene gitt i SFT- veileder 99:01¹.

Radon

Undersøkelser i fire bydeler i Oslo viste at over fem prosent av de målte boligene hadde et innhold av radon over tiltaksgrensen på 200 Bq/m³ luft (se www.nrpa.no). Forhøyede verdier av radon i inneluft medfører helsefare, og Helse- og velferdsetaten anbefaler at tiltak mot radon utføres ved bygging av nye boliger, barnehager, skoler og arbeidslokaler i Oslo dersom en lokal vurdering ikke tilsier noe annet².

Terrenginngrep

For prosjekt som innebærer terrenginngrep, gjelder kap. 2. *Opprydding i forurensset grunn ved bygge- og gravearbeider*, i forurensningsforskriften³.

Luftkvalitet

Vi viser til Helse- og velferdsetatens tidligere uttalelse om støy, luft- og jordforurensningsforhold til Bydel St. Hanshaugen datert 8.6.04.

Begge alternativene er så nær veiene at det trolig vil være overskridelser av nasjonale mål (*mye forurensset luft*) ved barnehagen og større deler av utendørs oppholdsarealet, selv om både lekearealet og deler av barnehagebygningen er lokalisert lengre vekk fra veiene i alternativ 1 enn i alternativ 2. Luftforurensningen avtar generelt med økende avstand fra vei, men skolehavetomta er spesielt utsatt siden det er sterkt trafikkerte veier på alle kanter og i de to alternativene vil både Kierschows gate og Uelands gate påvirke luftkvaliteten på tomten. Spesielt i vinterhalvåret vil det derfor til tider være *mye forurensset* luft fra veitrafikk ved barnehagen. Det betyr at astmatikere og personer med alvorlige hjerte- eller luftveislidelser bør unngå lengre opphold utendørs. I tillegg kan negative helseeffekter forekomme hos spesielt sårbare grupper som eldre, syke og barn.

Helse- og velferdsetaten opprettholder derfor anbefalingen at luftkvaliteten i planområdet undersøkes nærmere ved beregninger og vurderinger (evt. målinger) i planprosessen. Av

¹ SFT-veileder 99:01A Risikovurdering av forurensset grunn

² Jf. forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk kap. VIII, § 8-33, punkt 4: Bygningsmessig utførelse skal sikre at mennesker som oppholder seg i et byggverk ikke eksponeres for radonkonsentrasjoner i inneluften som kan gi forhøyet risiko for helseskader.

³ Forskrift om begrensning av forurensning. Fastsett av Miljøverndepartementet 01.06.2004 med virkning fra 01.07.2004.

helsemessige hensyn til barna bør luftkvaliteten ved barnehagen og på lekeplassen i det minste tilfredsstillende nasjonale mål.

I tillegg bør tilfredsstillende inneklima sikres ved å rense luften som tilføres barnehagebygningen (jfr. TEK § 8-32.1).

Rekreasjon og nærmiljø

Helse- og velferdsetaten mener at Geitmyra har en svært viktig funksjon som skolehage, og derfor primært bør opprettholdes som det også i fremtiden. For mange barn er skolehagen eneste mulighet for den særlige formen for naturkontakt og læring som dyrking er⁴. Flere studier har dokumentert verdien av parseller både for barn og voksne⁵. Grøntplan for Oslo legger også vekt på at skolehagene har en viktig funksjon som en del av grøntstrukturen, for friluftsliv, dyrking og naturopplevelse⁶. Helse- og velferdsetaten vil også peke på at byrådet har arbeidet for å øke arealer til skolehager og parseller⁷. Helse- og velferdsetaten mener skolehager har en særstilling som grøntområder og har stor helseverdi. Arealet til dette formålet bør derfor heller økes enn reduseres.

Med bakgrunn i overstående mener Helse- og velferdsetaten eventuell barnhage på Geitmyra bør underordne seg funksjonen som skolehage. Eventuell barnhage bør plasseres der den er i minst mulig konflikt med driften av skolehagen og eksisterende parkstruktur.

Støyforhold

Det vises til bemerkninger om støyforhold i brev fra Helse- og velferdsetaten datert 08.06.2004 med vurdering av støy- luft- og jordforurensningsforhold. Det ble sendt et vedlegg med støykart, som er kopiert uten farger. Vedlagt følger fargelagt kopi av støykartet fra 2004.

Grenseverdier

I forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. anbefales at gjennomsnittlig A-veid lydnivå ikke bør overstige 50 – 55 dB når støyen kommer fra mobile kilder (veitrafikk m.m.). Det antas at nivågrensene refererer til grense gitt i Miljøverndepartementets planretningslinje for trafikkstøy, rundskriv T-8/79. I planretningslinjen gjelder grenseverdiene gjennomsnitt i døgnet.

Nevnte retningslinje er nå erstattet av Miljøverndepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, rundskriv T-1442, som har planleggingsgrense $L_{den} = 55$ for "gul sone".

L_{den} er A-veid ekvivalent dag-kveld-natt lydtrykknivå, og kan sammenlignes med A-veid døgnekvivalent nivå 55 dB inkludert fasaderefleksjon.

⁴ Stoecklin, Vicki 2005; Developmental appropriate gardening for young children. White Hutchinson Leisure & learning groupe Kansas City USA

White, Randy 2001; Moving from biophobia to biophilia: developmental appropriate environmental education for children. . White Hutchinson Leisure & learning groupe Kansas City USA

⁵ f.eks: Francis, Mark & Hester, Randolph T 1987; Meanings of the garden: Proceedings of a work conference to explore the social, psychological and cultural dimensions of gardens. University of California, Davis, may 14 – 17 1987

eller: Bergquist, Magnus 1989; Trädgårdens betydelse för folk i flerfamiljshus. Chalmers Tekniska Högskola Göteborg.

⁶ Oslo kommune 1992; Grøntplan for Oslo. Kommunedelplan for grøntstrukturen i byggesonen. Planforslag juni 1992. Plan- og bygningsetaten.

⁷ Brev fra byutviklingbyråd Grethe Horntvedt, referert på nettsida <http://www.vern-geitmyra.no/nyheter.html>

I følge rundskriv T-1442 skal bygging av bl.a. nye boliger og barnehager i utgangspunktet bare tillates dersom man gjennom avbøtende tiltak tilfredsstiller grenseverdien $L_{den} = 55$.

Kommentar

Anbefalt grenseverdi for lydnivåer fra trafikk overskrides med 5 - 15 dB, avhengig av avstand til veier. Nærmest veiene er overskridelsen så stor at det kreves betydelig støyskjerming. Bygninger parallelt med en vei vil kunne gi skjerming på innsiden, men det vil uansett være behov for skjerming av utendørs oppholdsarealer i forhold til støy fra veier på motsatt side av området.

Endelig utforming av skjerming må prosjekteres i samarbeid mellom arkitekt og støykonsulent.

Med hilsen

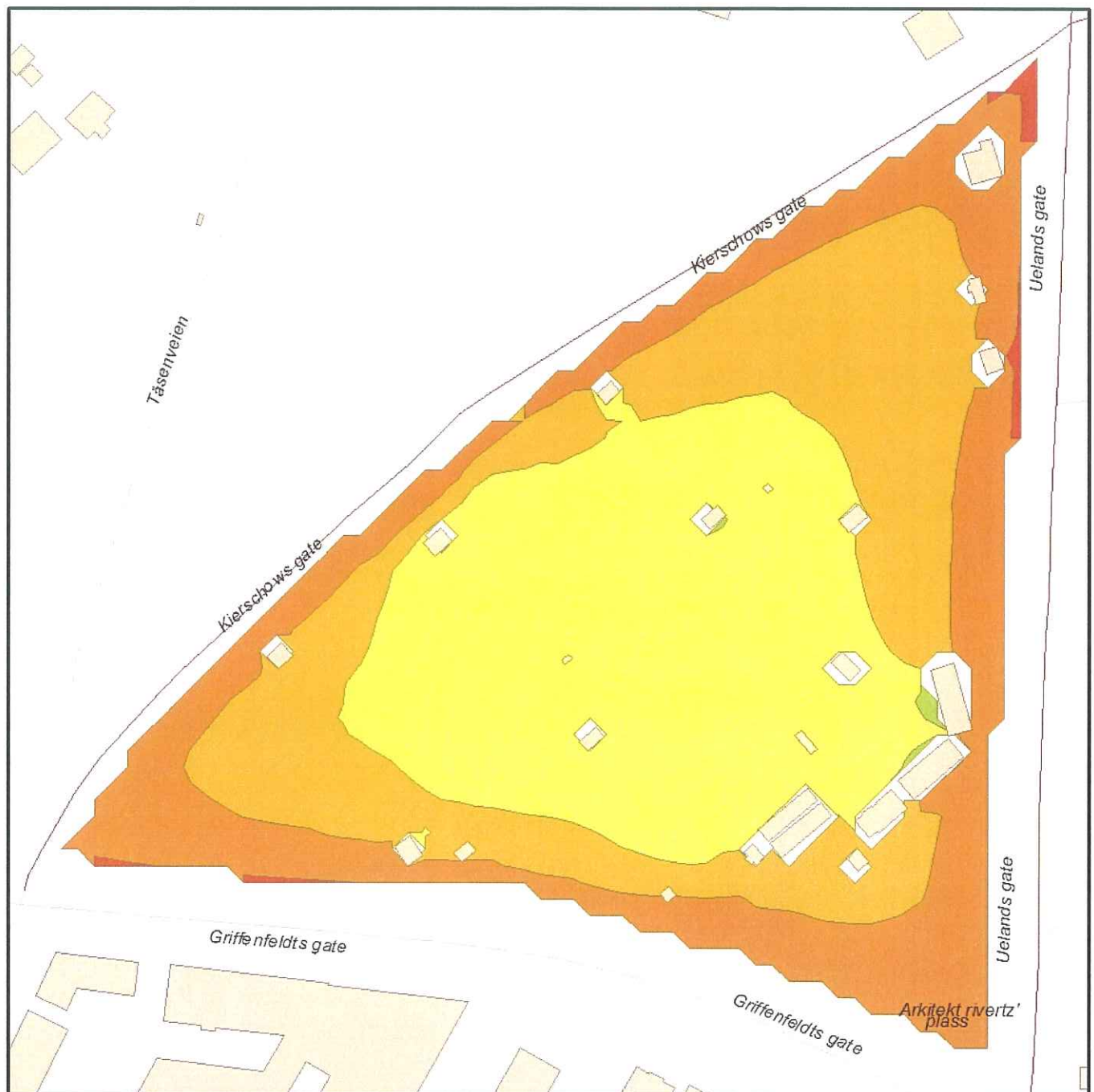
Torkill Nordahl-Olsen
avdelingsdirektør

Kjell Sandaas
avdelingssjef

Vedlegg: Kartutsnitt som viser beregnet gjennomsnittlig A-veid lydnivå i døgnet

Oslo kommune
Helse- og velferdsetaten

Beregning av døgnekvivalent støynivå for
Geitmyra.

Kilde: Veitrafikk

Beregningshøyde: 1.5 meter.

Laget av: Erik Aune

Dato: 2004.06.07

0 20 40 80
Meter

Døgnekvivalent støynivå dBA

35 - 40
40 - 45
45 - 50
50 - 55
55 - 60
60 - 65
65 - 70
70 - 75
75 - 80
80 - 85